

Sygeplejefprofessionen i udvikling – broer mellem uddannelse, teori og praksis

Tina Kramer, forkvinde, byder velkommen til 100 sygeplejersker med ansvar, interesse og funktioner inden for uddannelse.

Det aktuelle uddannelseslandskab - om det er grunduddannelse, efter- og videreuddannelse eller den løbende uddannelse i klinisk praksis for både studerende og nye kolleger – er påvirket af den kommende ændring i sygeplejerskeuddannelsen.

Brobygning på tværs af uddannelse v. Bo Klindt Poulsen, Ungdomsuddannelse, erhvervspædagogik og vejledning.

Omtaler forskningsprojekt med fokus på at udvikle den kliniske vejledning gennem læringscirkler. Bo taler her om vejlederen som brobygger til et liv med profession, hvor meget handler om at blive og forblive professionsudøver.

Teksten for reformen i professionsuddannelser, er massivt fyldt med ordet, 'praksis', 'praksisnære', 'praksisrettede' osv. Derfor også mange ord om 'praktikforløb', 'kvalitetsløft i praktikken', 'tættere samarbejde mellem praktiksteder og uddannelsesinstitutioner' osv.

Der er virkelig brug for brobygning i denne ændring i betoning af, hvad der er centralt for professionsuddannelserne. Det skal ikke - længere – være den studerende selv, der bygger bro. Den kliniske vejleder bliver her en helt central brobygger.

Den kliniske vejledning har nu som før, stor betydning for de sygeplejerske studerende, på godt og ondt. Vejledere kan gøre og efterlade et positivt og vigtigt indtryk på den studerende. Samtidig viser undersøgelse om frafaldsårsager, at en stor del er koblet op på praktik-oplevelser. Især fylder pres og voldsomme oplevelser, hvor den studerende ikke har oplevet sig *'grebet på en eller anden måde'*.

Den kliniske vejleder vil være helt central, ikke som eneansvarlig, men som en afgørende rolle. *'God praktikuddannelse er afhængige af vejlederne og de vilkår, der gives. Ud over at sætte patienten i centrum, skal vi også sætte de lærende og deres vejleder i centrum. Det har vi gjort alt for sjældent'*.

Professionsuddannelser har som udgangspunkt dobbelt formål:

- Understøtte faglig læring
- Understøtte autonomi og handlekraft (professionel myndighed)

Et tredje formål kan være – og bør integreres i klinisk vejledning:

- At understøtte de studerendes mulighed for og reflekterede bevidsthed om at leve et liv med professionen – på tværs af uddannelse, arbejde og øvrigt liv.

Karriere er noget, der bevæger sig mange steder hen – ikke blot **vertikalt** (flere opgaver, succes, ansvar, løn), men lige så meget **horisontalt**, til siden, diagonalt, snoet, drejet og meget mere. Karriere som en beskrivelse af, hvordan mennesker lever liv med arbejde og almindelige liv.

De studerendes centrale læringsmuligheder med henblik på ny indsigt i og nye erfaringer med professionen og det at leve et liv med professionen er først og fremmest knyttet til det, der sker i klinisk praksis.

Mon ikke også dette gælder for vore nye, nyuddannede kolleger? Mon ikke de også har brug for denne brobygning? (red.)

Klinisk vejledning handler OGSÅ om at bidrage til, at udvide den studerendes horisont – ligesom vejlederen udvider sin horisont for, hvordan profession og liv kan leves.

Sprog skaber virkelighed

v. Mette Krogh Christensen, undervisningsudvikling ved AU.

Om praksis-arkitektur i uddannelse, altså hvordan uddannelse er bygget og bygges. Praktikeren, altså underviseren/vejlederen, bærer en forståelse af, hvad god praksis er. Dette udfoldes i et pædagogisk handlerum, hvor det pædagogiske arbejde foregår, i klinikken. Og sidst uddannelseskonteksten som både handler om kultur/sprog, om ressourcer (økonomi, normering) og om sociale og politiske netværk og hierarkier.

De studerende 'skal have mere simulationsundervisning', står der i uddannelsesreformen, for at undgå praksischok. De skal 'træne'. At sygepleje sprogliggøres som 'træning' påvirker logikker for faget og interaktioner i det at blive og være sygeplejerske. Fra forskning ved vi, at træning kun virker, når den, der skal træne, har fuld klarhed over, hvad træning skal føre til. Ellers kan træning være demotiverende.

Ovenstående sprog om 'praksischok' og 'træning', kan føre til tolkning af, at overgangen mellem uddannelse og praksis er farlig, fordi virkeligheden er ukonkret og utryg. På den anden side, kan det tolkes som, at træning og øvelse er som en uforpligtende leg, ikke noget jeg skal tage særlig alvorligt.

Praksischok – er det noget vi skaber?

V. Mari Holen, Institut for mennesker og teknologi, RUC

Der er en forestilling om, at nyuddannede sygeplejersker får et praksischok. Hvor kommer den forestilling fra? Hvor kommer det der 'praksischok' fra.

Der er mange interesser på spil, ifølge Mari Holens undersøgelser:

- Sundhedsvæsenet er kerneområde i velfærdssamfundet
- Hyper-specialisering – og på den anden side multisygdom og varierende hverdagsliv, som udfordrer sundhedsvæsenet
- Stigende ulighed i sundhed
- Sundhedsreformen
- Forandring og træghed – en hyper-kompleks organisation at ændre (når der ikke lige er Covid)

Sygeplejerske professionen har:

Høj grad af legitimitet i befolkningen.

Udvikling i professionen og uddannelsen er i høj grad styret af lægernes behov
Mellemlang profession (autonomi, suverænitet). Sygeplejerskeuddannelsen ligger lavere i hierarkiet.
Skiftende krav fra offentligheden om 'kvalitet', 'arbejdsmarkedsparathed', 'teori-praksis', 'frafald' og nu aktuelt, 'øget arbejdsudbud'.

De fremherskende politiseringer, der præger praktikuddannelse, er at teori og praktik ikke hænger sammen, at de studerende får et praksisshock og den unge generation vi har, er ikke robuste nok. Disse 'sandheder' bliver brugt på at reformere uddannelsen, som sker aktuelt.

Undersøgelse af begrebet 'praksisshock' hos en gruppe studerende under og 3-4 år efter uddannelsen:
For de studerende fyldte den sidste praktik uhyre meget; opnår jeg nu den parathed til arbejdsmarkedet, til ansvaret som sygeplejerske. Deres vurderinger gik fra 'gode forløb', som rustede dem til at være sygeplejersker til 'kedelige', som gav dem tvivl om, at de nu havde lært nok.
For dem, der er ny i jobbet, sås et spænd mellem 'positiv overraskelse' til 'forfærdelig start'. Det tankevækkende er, at 'sandheden' om at der er et praksisshock, spænder ben for både den nyuddannede sygeplejerske og den afdeling, de arbejder på. 'Praksisshock' er en udtalt mangel/deficit fortælling, altså at de unge mangler noget og har mangler.

Forestillingen om 'praksisshock' er ja, en forestilling – og vi skal spørge os selv;

1. om det er den korrekte fremstilling og
2. hvad denne fortælling gør ved os og ved faget?

Her skal vi som sygeplejersker også være mere villige til at gå ind i de bredere samfundsanalyser. Den megen tale om praktik og praksis har medført, at teori er stemplet som negativt, dårligt. Hvor er det lige, at disse italesættelser fører faget hen.

Sygeplejersker – også de nyuddannede – kan så meget. Lad os råbe højere om det. Og være kritiske over for de præmisser, der bliver lagt ind, så som 'praksisshock'. For vil alle og enhver, der bevæger sig ind i et nyt felt ikke være usikre? Vil der ikke for alle være vaklen i den første tid? Hvor der skal arbejdes for at sætte sig ind i det nye?

Livet som professionel i et ledelsesperspektiv

v. Barbara Smith Dyrmosé

Påstand 1: sygeplejersker vil blive forsøgt gjort professionelle lang tid før de er færdiguddannede!

Påstand 2: os i rummet, uddannelsesansvarlige, vejledere og ledere skal virkelig rykke sammen!

Vi skal arbejde sammen om ikke at af-akademisere uddannelsen. Der er virkelig meget på vej politisk – og rigtig mange reformer. Reformen der skal adressere fremtidens udfordringer, især at vi mangler medarbejdere, på kort og lang sigt. Der er afsat midler til disse løsninger og en af 'løsningerne' er, at sygeplejestuderende skal ansættes/lønnes i den sidste praktikperiode.

Ledelse af sundhedsvæsenet er også spændt op af alle disse reformer. Som leder er der især en undren på, hvad der egentlig var i vejen med den eksisterende uddannelse. Og der har som sådan ikke været noget i vejen, men vores uddannelse er med i pakken af professionsuddannelser. Og hvad med økonomien, vil der være midler til at udvikle uddannelsen, for det kræver jo ressourcer.

Og så er der hele fordringen om, hvad det er for opgaver, som sygeplejersker skal uddannes til. Hvad med den nye ældrelov? – der er en kæmpe fordring for faget i at tage del i forebyggelse. Uddannelsen prioriterer stadig det behandlende felt, sygehusene og lægerne. Hvad med prioriteringen af de kommunale sygeplejersker, som driver størstedelen af sundhedsvæsenet. Hvad er det sygeplejersker skal gøre sig klar til, hvad er det sygeplejersker skal være med til at løse. Og det skal vi gerne være med til at påvirke!

Søgningen til sygeplejerskeuddannelse falder eller i hvert fald stagnerer og frafaldet er for højt. Desuden er politikere bekymrede for at akademikere er dårlige til at arbejde, for vi bliver så bøvlede, når vi kan tænke og tale begrundet. Vores svar skal være, at sygepleje er en akademisk disciplin – ikke alle sygeplejersker skal forske, men alle sygeplejersker skal 'elske' forskning og ny viden. Der er også en forventning til, at vi skal kunne rumme de mere sårbare studerende. Et studieforløb skal hermed både være rummeligt og samtidig være konkret om de krav, som faget stiller til dets udøvere.

Der er nogen, der skal evne at regne ud, hvad sundhedsvæsenet bliver for en størrelse. Der er nye teknologier i vente, men hvad vil dette betyde? Vi skal have mere viden om, hvad det er sygeplejersker skal kunne i sundhedsvæsenet, for at kunne tilrettelægge uddannelsen til sygeplejerske på den bedste måde. Uddannelsen til sygeplejerske har en præference i at ske inden for hospitalsverdenen – denne præference bør udfordres i takt med reformer og rammers vægt på det kommunale sundhedsvæsen.

Barbara's bud:

Vi opbygger strukturer med afsæt i, hvad vi ved noget om i overgangen mellem uddannelse og arbejde. Det handler især om værdier. Vi skal oparbejde kompetencer i at styre patient/borgerforløb og gå på tværs. Vi skal være en hjælp der, hvor der ingen sygeplejersker er, især social- og sundhedsfaglige kolleger. Der vil mange udfordringer og 'ældre' i det kommunale sundhedsvæsen er ikke kun ældre, de er syge!

Hvor svært kan det være at lære i klinisk praksis

v. Dorit Ipsen Vedtofte, Københavns Professionshøjskole

Nogen skal lære noget – og nogen skal bidrage til at sætte læring i gang.

De studerende kommer med de samfundsmæssige krav, en præstationskultur, perfektionskultur, højhastighedstid (ingen tid at spille), sociale medier, generalisering om mangel på robusthed og forskellige økonomiske og samfunds/sociale ressourcer.

Et godt billede fra et opslag fra musikeren Andreas Odbjerg, om nervøsitet før en koncert. Vennerne siger 'det skal nok gå', 'du er jo god til det', 'du har gjort det før', men nej, siger Odbjerg, 'det her er et forsøg på at gøre noget ekstraordinært'. Sådan har de studerende det også.

Vi har mange forestillinger om, hvad de studerende skal kunne. Nok lytte lidt mere til, hvad den studerende har med i sin rygsæk. Dette også af betydning for, hvornår og hvordan læring 'tændes'. De mange forskellige baggrunde, alder og erfaringer skal i spil, og i det hele taget få alle kompetencer i brug.

Vigtigt at tage de studerendes følelsesmæssige forhold alvorligt. Det er nødvendigt at have en opmærksomhed på de studerendes 'dagsform', som Dorit siger med et varmt glimt i øjet.

Det er meget interessant at lytte til de studerende, *'jeg ved ikke hvad jeg skal med den praktik og det ved jeg stadig ikke'*.

Illeriis er en stor inspirationskilde, teorien om samspillet mellem indhold, drivkraft og det samspil, der er. Vigtigt at supplere med synet, at læring sker i sociale sammenhænge. Altså når de studerende følges med en vejleder, så er der mulighed for refleksioner og forståelse af forskellige faglige kontekster.

I 'Ulighedens Drejebog' peger Sodeman og Larsen på, at holdninger og kulturer fra de erfarne sygeplejersker bæres videre af de studerende. Hvem har ret til behandling og andet holdningspræget. Kultur og værdier på en afdeling, en institution og en organisation har stor betydning, positivt og negativt.

Hvad kan vi gøre:

- Opmærksomhed på den daglige planlægning og struktur
- Tal om kultur og kontekst
- Skitser rammerne for jeres faglige samspil
- Skab trygge læringsrum
- Skab studiemiljø

Pædagogik handler om tålmodighed, respekt, indlevelse, tillid, autenticitet og stole på erfaringer.

Tak for i dag! Og reserver datoen tirsdag den 5. maj 2026.